

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 15.12.2021
COM(2021) 814 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

privind intensificarea combaterii infracțiunilor împotriva mediului

1. INTRODUCERE

Reușita Pactului verde european depinde în mare măsură de existența unor norme privind reducerea poluării, gestionarea deșeurilor și protejarea biodiversității. Infracțiunile împotriva mediului subminează grav aceste obiective și eforturile de combatere a acestor infracțiuni trebuie intensificate.

Infracțiunile împotriva mediului reprezintă o preocupare din ce în ce mai serioasă, întrucât provoacă daune semnificative mediului și sănătății umane, atât în interiorul, cât și în afara UE, precum și economiei. Potrivit Interpol și Programului Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu, infracțiunile împotriva mediului reprezintă a patra activitate infracțională ca mărime din lume, după traficul de droguri, traficul de persoane și contrafacerea, înregistrând o creștere anuală cuprinsă între 5 % și 7 %¹. Potrivit Eurojust, traficul ilegal de deșeuri și de specii sălbatice de faună și floră, infracțiunile legate de poluare și comerțul ilegal cu substanțe periculoase fac parte dintre cele mai grave infracțiuni împotriva mediului². Conform unor studii recente³, veniturile anuale estimate obținute numai de pe piața deșeurilor ilegale din UE variază între 4 și 15 miliarde EUR.

Încălcările care trebuie să facă obiectul dreptului penal includ: poluarea ilegală gravă a aerului, a apei și a solului; gestionarea defectuoasă a deșeurilor; comerțul ilegal cu specii sălbatice de faună și floră; extracția ilegală de minerale; persecutarea ilegală a animalelor și păsărilor sălbatice, precum și defrișarea terenurilor în siturile de protecție a faunei și florei sălbatice. Toate aceste încălcări reduc calitatea aerului și a apei, contaminează terenurile, dăunează speciilor sălbatice și distrug habitate naturale prețioase. Cetățenii și societatea, în ansamblu, suferă efectele degradării mediului, inclusiv consecințele asupra sănătății. Economia circulară este afectată negativ, concurența loială este subminată, iar veniturile publice sunt reduse. Victimele sunt atât generațiile viitoare, cât și cele actuale.

În ciuda daunelor cauzate de autorii încălcărilor, riscul de depistare a acestora este adesea scăzut, iar riscurile de urmărire penală și de sancționare sunt și mai mici, în timp ce aceste persoane au câștiguri financiare de pe urma eludării măsurilor de protecție a mediului. Acest lucru explică de ce în aceste infracțiuni este implicată criminalitatea organizată. În mai 2017, ca parte a ciclului continuu de politici ale UE de combatere a criminalității grave și organizate, Consiliul a inclus combaterea infracțiunilor împotriva mediului printre prioritățile de combatere a criminalității pentru perioada 2018-2021. În 2021, această prioritate a fost reînnoită pentru perioada 2022-2025⁴.

¹ UNEP-INTERPOL – „Rapid Response Assessment: The Rise of Environmental Crime – A Growing Threat To Natural Resources Peace, Development And Security” (O evaluare a reacției rapide: Creșterea numărului de infracțiuni împotriva mediului – o amenințare tot mai gravă la adresa resurselor naturale, a păcii, a dezvoltării și a securității), iunie 2016.

² Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală. Raport privind dosarele Eurojust referitoare la infracțiunile împotriva mediului. Justiția penală transfrontalieră (2021).

³ [Mapping the risk of serious and organised crime infiltrating legitimate businesses](#) (Cartografierea riscului de infiltrare a criminalității grave și organizate în întreprinderile legitime), raport final elaborat pentru Direcția Generală Migrație și Afaceri Interne a Comisiei Europene (2021), editat de Shann Hulme, Emma Disley și Emma Louise Blondes, p. 40. Studiul identifică o creștere a veniturilor estimate a fi obținute pe piața deșeurilor ilegale din UE, atât în cazul deșeurilor periculoase, cât și în cazul deșeurilor nepericuloase, și indică faptul că, în absența unor măsuri mai eficace, se preconizează că expedierile ilegale de deșeuri de plastic, de vehicule scoase din uz și de deșeuri de echipamente electrice și electronice vor crește în continuare.

⁴ Concluziile Consiliului privind stabilirea priorităților UE pentru perioada 2022-2025 pentru combaterea criminalității organizate și grave prin intermediul Platformei multidisciplinare europene împotriva amenințărilor infracționale (EMPACT), 8665/21, 12 mai 2021. Obiectivul priorității privind infracțiunile împotriva mediului este „de a neutraliza rețelele infracționale implicate în toate formele de infracțiuni împotriva mediului, cu accent deosebit pe traficul de deșeuri și de specii sălbatice de faună și floră, precum și pe rețelele infracționale și pe infractorii de tip mici antreprenori care au capacitatea de a se infiltra în structuri comerciale legale la nivel înalt sau de a-și înființa propriile întreprinderi care să le faciliteze infracțiunile”.

În comunicarea sa din 2021 privind Strategia UE de combatere a criminalității organizate [COM (2021) 170 final], Comisia a subliniat, la rândul său, necesitatea de a îmbunătăți cadrul legislativ, de a consolida capacitatea de asigurare a respectării

Combaterea infracțiunilor împotriva mediului este un aspect al ceea ce Organizația Națiunilor Unite numește „statul de drept în materie de mediu”⁵. Această sintagmă descrie o situație în care legile sunt înțelese, respectate și aplicate pe scară largă, iar cetățenii și planeta beneficiază deopotrivă de avantajele aduse de protecția mediului. De la adoptarea, în 2008, a Directivei privind infracțiunile împotriva mediului⁶, există o mai bună înțelegere cu privire la provocările suscitade de infracțiunile împotriva mediului și la cele mai bune mijloace de a le combate. În 2019, în urma unei runde de evaluări reciproce privind implementarea în practică și funcționarea politicilor europene de prevenire și combatere a infracțiunilor împotriva mediului, Consiliul a întocmit un raport care conține o serie de recomandări care vizează (printre altele) adoptarea unor strategii naționale, cooperarea și coordonarea între agenții, formarea și statisticile⁷.

Pentru a combate în mod eficace infracțiunile împotriva mediului, cadrul juridic trebuie să răspundă provocărilor actuale și să ofere un temei juridic solid pentru abordarea acestora. Nu se va înregistra nicio îmbunătățire durabilă în abordarea încălcărilor dacă autoritățile nu plasează combaterea infracțiunilor împotriva mediului printre prioritățile agendei de asigurare a respectării legii, atât la nivel național, cât și la nivel transfrontalier, în întreaga UE. Dacă probabilitatea de a se confrunta cu sancțiuni penale este mică, autorii nu vor fi descurajați să comită infracțiuni împotriva mediului, chiar dacă se vor aduce îmbunătățiri cadrului legislativ.

În acest context, Comisia invită atât colegiitorii UE, cât și statele membre să acorde prioritate măsurilor care vizează consolidarea combaterii infracțiunilor împotriva mediului.

2. CONSOLIDAREA CADRULUI JURIDIC AL UE

Adoptarea în 2008 a Directivei privind infracțiunile împotriva mediului a reprezentat un pas important în recunoașterea rolului dreptului penal în protejarea eficace a mediului. Directiva a asigurat faptul că o serie de infracțiuni grave împotriva mediului, stabilite de comun acord, sunt considerate infracțiuni în toate statele membre ale UE.

Cu toate acestea, evaluarea din 2020⁸ a Comisiei arată că actuala Directivă privind infracțiunile împotriva mediului prezintă limitări și deficiențe semnificative. Directiva nu a fost actualizată în conformitate cu evoluția legislației UE în domeniul mediului și nu răspunde provocărilor actuale. De exemplu, aceasta nu acoperă categorii de infracțiuni, cum ar fi comerțul ilegal cu lemn sau reciclarea ilegală a navelor. În ceea ce privește efectele sale practice, directiva impune, într-un mod mai degrabă general, ca legislația națională să includă dispoziții privind sancțiunile penale, însă nu precizează nivelurile și tipurile de sancțiuni și nici nu detaliază aspectele legate de depistarea sau urmărirea penală a infracțiunilor împotriva mediului. În plus, este necesar să se clarifice definițiile infracțiunilor împotriva mediului și conceptele-cheie utilizate în directivă, cum ar fi „daunele semnificative”.

Evaluarea demonstrează, de asemenea, că nivelurile sancțiunilor diferă foarte mult de la un stat membru la altul, iar aplicarea lor în practică nu pare să fie disuasivă. De la intrarea în vigoare a directivei, nu s-a înregistrat o îmbunătățire clară a cooperării transfrontaliere.

legii la nivel național și la nivelul UE pentru a combate mai eficient infracțiunile împotriva mediului, precum și de a consolida în continuare cooperarea prin intermediul rețelelor europene de asigurare a respectării reglementărilor în materie de mediu.

⁵ „[Environmental Rule of Law: First Global Report | UNEP - UN Environment Programme](#)” („Statul de drept în domeniul mediului: primul raport la nivel mondial”, Programul Națiunilor Unite pentru Mediu – UNEP).

⁶ Directiva 2008/99/CE privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal, JO L 328, 6.12.2008, p. 28.

⁷ Raport final privind cea de a opta rundă de evaluări reciproce privind infracțiunile împotriva mediului, documentul 14065/19, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14065-2019-INIT/ro/pdf>.

⁸ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei SWD(2020) 259 final.

Practicienii care lucrează pe teren sugerează că, pentru a combate în mod eficace infracțiunile împotriva mediului, sunt necesare următoarele acțiuni:

- tratarea infracțiunilor împotriva mediului ca parte a unui fenomen mai larg al încălcărilor legislației de mediu și utilizarea atât a dreptului administrativ, cât și a dreptului penal;
- prevenirea și depistarea infracțiunilor împotriva mediului, precum și pedepsirea și repararea daunelor;
- implicarea mai multor seturi de competențe, discipline și specializări;
- asigurarea unui nivel ridicat de coordonare și cooperare între practicieni;
- colectarea și utilizarea eficace a datelor și
- alocarea unor resurse umane și financiare suficiente.

Pentru a remedia deficiențele actuale ale directivei, pentru a ține seama de noile evoluții și tendințe în materie de infracțiuni împotriva mediului și pentru a sprijini principalele cerințe ale practicienilor, Comisia propune ca noua Directivă privind infracțiunile împotriva mediului să aibă în vedere aspectele enumerate mai jos.

- **Actualizarea și detalierea listei infracțiunilor.** Lista infracțiunilor vizate de directiva actuală va fi actualizată și vor fi adăugate noi infracțiuni, pentru a reflecta stadiul actual al legislației UE în domeniul mediului și pentru a combate mai eficace activitățile ilegale cele mai dăunătoare. Revizuirea va spori securitatea juridică prin furnizarea unor descrieri specifice și clare ale infracțiunilor. Infracțiunile vizate de propunere constituie încălcări grave ale obligațiilor prevăzute de legislația sectorială, astfel cum este formulată aceasta la data prezentei propuneri⁹. Comisia continuă să prezinte propuneri legislative în cadrul Pactului verde european. Printre exemple se numără propuneri privind reducerea la minimum a riscului de defrișare și de degradare a pădurilor asociat produselor introduse pe piața UE¹⁰, precum și o propunere viitoare privind legislația referitoare la refacerea naturii. Comisia invită colegiitorii să aibă în vedere extinderea domeniului de aplicare al Directivei privind infracțiunile împotriva mediului, în conformitate cu astfel de acte legislative iminente. Acest lucru ar trebui să asigure faptul că infracțiunile cele mai grave reglementate de noile acte legislative se reflectă, de asemenea, într-o directivă evolutivă privind infracțiunile împotriva mediului.

Noile categorii de infracțiuni propuse în noua Directivă privind infracțiunile împotriva mediului includ:

- comerțul ilegal cu lemn;
- reciclarea ilegală a navelor;
- captarea ilegală a apei care cauzează daune semnificative resurselor de apă;
- încălcări grave ale legislației UE privind substanțele chimice care provoacă daune substanțiale mediului sau sănătății umane;
- introducerea pe piață a produselor care, prin faptul că nu respectă cerințele obligatorii, provoacă daune semnificative mediului sau sănătății oamenilor din cauza utilizării pe scară mai largă a produselor respective;
- deversarea de substanțe poluante de către nave;
- încălcări grave ale legislației privind speciile alogene invazive de interes pentru Uniune;

⁹ De exemplu, infracțiunile legate de gestionarea defectuoasă a deșeurilor se bazează pe dispoziții din legislația relevantă a UE care reglementează manipularea deșeurilor.

¹⁰ Propunere de regulament privind punerea la dispoziție pe piața Uniunii, precum și exportul din Uniune al anumitor produse de bază și produse asociate cu defrișările și cu degradarea pădurilor, COM (2021) 706 final.

- eludarea gravă, care cauzează daune semnificative, a cerințelor privind obținerea unei aprobări de dezvoltare și efectuarea unei evaluări a impactului asupra mediului;
- încălcări grave legate de tratarea gazelor fluorurate cu efect de seră.

- **Consolidarea dispozițiilor privind sancțiunile penale.** Dispozițiile propuse privind apropierea tipurilor și a nivelurilor sancțiunilor vor spori efectul disuasiv al acestora și vor contribui la asigurarea unei aplicări mai coerente în întreaga UE, oferind condiții de concurență echitabile pentru întreprinderi. Sunt propuse sancțiuni și măsuri auxiliare pentru a se asigura faptul că judecătorii și procurorii naționali dispun de un set de instrumente care să permită impunerea de sancțiuni într-un mod adaptat. Dispozițiile privind circumstanțele agravante vor asigura o sancționare mai eficace, inclusiv prin luarea în considerare a legăturilor cu criminalitatea organizată, a antecedentelor în materie de nerespectare a legii ale autorilor infracțiunilor și a obstrucționării activităților de inspecție și de asigurare a respectării legii.
- **Recunoașterea și consolidarea lanțului de asigurare a respectării legii.** Asigurarea eficace a respectării dreptului penal depinde de capacitățile, competențele și performanțele fiecărei verigi dintr-un lanț care conectează rolurile inspectoratelor de mediu, ale poliției și ale altor autorități de asigurare a respectării legii, ale serviciilor de urmărire penală și ale sistemului judiciar. Propunerea prevede adoptarea de strategii naționale având ca prioritate comună mobilizarea eforturilor de a combate în modul cel mai eficient infracțiunile împotriva mediului. Pentru a consolida lanțul de asigurare a respectării legii, propunerea urmărește să garanteze că autoritățile care asigură respectarea legii din statele membre au acces la formare specializată adecvată, la instrumente eficace de investigare și la mecanisme de cooperare. Grație unor astfel de măsuri, eforturile de combatere a infracțiunilor împotriva mediului ar fi mai eficace și comparabile în întreaga UE. Propunerea recunoaște, de asemenea, rolul rețelelor europene ale autorităților care asigură respectarea legii.
- **Recunoașterea și consolidarea rolului cetățenilor și al societății civile.** Combaterea eficace a infracțiunilor împotriva mediului necesită, de asemenea, mobilizarea cetățenilor și a societății civile, precum și obținerea încrederii publicului în sistemele naționale de asigurare a respectării legii. Persoanele care denunță neregulile și raportează infracțiunile împotriva mediului¹¹, precum și cele care cooperează în cadrul procedurilor penale ar trebui să fie protejate și sprijinite. Publicul interesat ar trebui să poată participa la procedurile penale, în conformitate cu normele procedurale naționale, de exemplu în calitate de parte civilă.

Infracțiunile împotriva mediului reprezintă un fenomen complex, iar abordarea eficace a acestora necesită o abordare strategică globală, la diferite niveluri. Prin urmare, este deosebit de important să se asigure punerea în aplicare eficace a dreptului penal în materie de mediu în statele membre.

3. ASIGURAREA PUNERII ÎN APLICARE EFICACE A DREPTULUI PENAL ÎN MATERIE DE MEDIU ÎN STATELE MEMBRE

Existența unui cadru legislativ solid și clar în materie de drept penal este necesară, dar nu suficientă pentru a asigura succesul acestui demers. Sunt necesare, de asemenea, sisteme eficace de asigurare a respectării legii. Propunerea stabilește standarde minime pentru asigurarea respectării dreptului penal în ceea ce privește infracțiunile împotriva mediului, cum ar fi instrumente de anchetă, resurse și

¹¹ A se vedea și Directiva (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii.

cooperare. Comisia poate contribui, de asemenea, în mai multe alte moduri, la atingerea acestui obiectiv.

Coerența cu programele mai ample de asigurare a conformării cu legislația de mediu și cu dispozițiile privind sancțiunile din legislația UE în domeniul mediului

Utilizarea dreptului penal este legată, în cele din urmă, de un obiectiv mai amplu: asigurarea respectării generale a legislației UE în materie de mediu. În 2018, Comisia a prezentat acest obiectiv drept „asigurarea conformării cu legislația de mediu”¹². Aceasta înseamnă combinarea măsurilor utilizate de autoritățile competente pentru a asigura conformarea și include promovarea conformării, prevenirea încălcărilor, verificarea conformării, descoperirea încălcărilor și utilizarea atât a măsurilor administrative, cât și a măsurilor de asigurare a respectării dreptului penal.

După cum s-a menționat, practicienii subliniază importanța utilizării unor măsuri de drept penal care sunt coerente cu asigurarea mai amplă a conformării și care sunt legate de măsuri de natură administrativă. Toate încălcările dreptului UE trebuie sancționate¹³, nu doar încălcările care justifică sancțiuni penale – motiv pentru care propunerile legislative ale Comisiei includ dispoziții privind sancțiunile¹⁴. Pentru a stabili ce tip de sancțiuni sunt adecvate în circumstanțe specifice, este necesar să existe capacitatea de a face alegeri de la caz la caz. Uneori, decizia va consta în urmărirea penală a unei infracțiuni împotriva mediului, alteori, în utilizarea unor sancțiuni administrative. Poate fi necesar să se aplice *atât* măsuri de drept administrativ, *cât* și măsuri de drept penal, de exemplu în situațiile în care o activitate care constituie o abatere infracțională dă naștere și unei răspunderi pentru repararea daunelor aduse mediului, atât timp cât aceste măsuri nu reprezintă o dublă sancțiune.

Comisia va contribui la asigurarea coerenței prin următoarele acțiuni:

- va viza în mod mai detaliat dispozițiile privind sancțiunile din legislația sectorială a UE, atât în momentul formulării acestora, cât și în transpunerea lor în legislația națională. Printre altele, Comisia va evalua dacă, pe lângă astfel de dispoziții privind sancțiunile, modificările aduse dispozițiilor legislative existente și viitoare privind mediul trebuie să fie însoțite de ajustări ale infracțiunilor prevăzute în Directiva privind infracțiunile împotriva mediului, pentru a asigura punerea în aplicare efectivă și asigurarea respectării legii;
- va asigura un nivel sporit de cooperare cu statele membre și cu profesioniștii din domeniul asigurării respectării legii în ceea ce privește conformarea cu legislația de mediu și guvernanta de mediu, în special prin intermediul Forumului privind conformarea cu legislația de mediu și guvernanta de mediu¹⁵. Acest cadru de cooperare va permite Comisiei să abordeze aspecte transversale legate de utilizarea dreptului penal și a dreptului administrativ în asigurarea respectării legii¹⁶.

Sprijinirea lanțului de asigurare a respectării legii

Verigile slabe din lanțul de asigurare a respectării legii fac inefficiente sistemele în ansamblul lor. Un nivel slab de depistare a infracțiunilor înseamnă că acestea rămân nedescoperite; dacă serviciile de

¹² Comunicarea Comisiei intitulată „Acțiuni ale UE în vederea îmbunătățirii conformării cu legislația de mediu și a guvernantei de mediu”, COM(2018) 10 final.

¹³ Cauza 68/88 Comisia/Grecia (Porumbul grec), Rec. 1989, p. 2965, punctele 23 și 24.

¹⁴ Un exemplu de astfel de dispoziție este articolul 16 din Regulamentul (CE) nr. 338/97 al Consiliului din 9 decembrie 1996 privind protecția speciilor faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea (Regulamentul CITES). Propunerea Comisiei referitoare la un nou regulament privind expedierea de deșeuri include, de asemenea, o dispoziție detaliată privind sancțiunile.

¹⁵ Decizia Comisiei din 18 ianuarie 2018 de instituire a unui grup de experți privind conformarea cu legislația de mediu și guvernanta de mediu, C(2018) 10 final.

¹⁶ În cadrul Forumului privind conformarea cu legislația de mediu și guvernanta de mediu a fost înființat un subgrup privind sancționarea infracțiunilor împotriva mediului, care urmărește, printre altele, să asigure coerența între diferitele acte legislative relevante și să identifice bunele practici în materie de asigurare a respectării legii și de aplicare de sancțiuni.

urmărire penală sunt suprasolicitate sau nu au un nivel de pregătire adecvat înseamnă că infracțiunile depistate nu sunt urmărite penal sau sunt tratate necorespunzător în cadrul procesului, iar dacă sistemele judiciare nu dispun de capacitatea sau de înțelegerea dinamicii infracțiunilor împotriva mediului, acest fapt înseamnă întârzieri în procesul penal și rezultate nesatisfăcătoare.

La nivelul UE, Oficiul European de Luptă Antifraudă - OLAF (în ceea ce privește asigurarea respectării normelor la nivel administrativ), Europol și Eurojust reprezintă forme de coordonare și sprijin pentru lanțul de asigurare a respectării legii. Rețelele europene voluntare alcătuite din agenții de mediu, inspectori, poliție, procurori și judecători sprijină, de asemenea, lanțul de asigurare a respectării legii prin facilitarea schimbului de cunoștințe și de experiență între profesioniștii din domeniul asigurării respectării legii și al justiției. Pe lângă noile dispoziții propuse, Comisia va încerca să sprijine lanțul de asigurare a respectării legii prin:

- încurajarea rețelilor profesionale voluntare să utilizeze Forumul privind conformarea cu legislația de mediu și guvernanta de mediu pentru a face schimb de informații cu privire la funcționarea lanțului pe măsura evoluției dreptului penal și, după caz, să stabilească legături mai strânse cu agențiile UE, cum ar fi Eurojust;
- contribuția la dezvoltarea de instrumente și abordări prin care combaterea infracțiunilor împotriva mediului să fie mai eficientă, de exemplu sprijinirea utilizării inteligenței geospațiale și artificiale pentru colectarea și gruparea probelor privind infracțiuni precum eliminarea ilegală a deșeurilor și distrugerea habitatelor protejate¹⁷;
- încurajarea utilizării Regulamentului LIFE pentru a dezvolta modalități mai eficiente de combatere a infracțiunilor împotriva mediului¹⁸ și pentru a sprijini funcționarea mai multor rețele-cheie¹⁹;
- analizarea oportunității includerii în viitoarele propuneri legislative a unor dispoziții privind verificarea conformării și depistarea încălcărilor, pentru a consolida dispozițiile privind sancțiunile și a îmbunătăți asigurarea generală a conformării;
- abordarea mai amplă a dreptului penal în materie de mediu în cadrul programului continuu de formare pentru cooperare destinat judecătorilor și procurorilor naționali, în UE și în afara acesteia²⁰;
- promovarea Platformei multidisciplinare europene împotriva amenințărilor infracționale (EMPACT) și contribuția la aceasta, în calitate de inițiativă de securitate condusă de statele membre pentru identificarea, prioritizarea și abordarea amenințărilor reprezentate de criminalitatea internațională organizată și gravă, cu includerea infracțiunilor împotriva

¹⁷ A se vedea Regulamentul (UE) 2021/696 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 aprilie 2021 de instituire a Programului spațial al Uniunii și a Agenției Uniunii Europene pentru Programul spațial și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 912/2010, (UE) nr. 1285/2013 și (UE) nr. 377/2014 și a Deciziei nr. 541/2014/UE, care recunoaște rolul tehnologiilor spațiale și al informațiilor geospațiale pentru asigurarea conformării cu legislația de mediu, care este inclusă în prezent în domeniul de aplicare al programului Copernicus [considerentele 77, 78, articolul 49 alineatul (4) litera (b) și articolul 51 alineatul (1) litera (a)].

¹⁸ A se vedea Regulamentul (UE) 2021/783 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2021 de instituire a unui program pentru mediu și politici climatice (LIFE) și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1293/2013. Exemple utile de proiecte relevante de succes finanțate de LIFE în trecut sunt proiectul LIFE SMART Waste (LSW), care s-a derulat sub formă de parteneriat inovator între principalele organisme europene, în perioada 2014-2020, demonstrând modalități inovatoare de înțelegere, combatere și reducere a infracțiunilor legate de deșeuri, și proiectul IMPEL LIFE SWEAP, care se derulează în perioada 2018-2023 și vizează expedierile de deșeuri, acțiunile de asigurare a respectării legii și cartografierea tendințelor în materie de expediere ilegală de deșeuri.

¹⁹ Regulamentul LIFE recunoaște rolul unor rețele precum IMPEL, ENPE și EUFJE (considerentul 33, articolul 13 și anexa 1).

²⁰ Materialele de formare deja elaborate în cadrul acestui program sunt [disponibile online](#).

mediului ca prioritate-cheie pentru perioada 2022-2025 și întreprinderea unor acțiuni operaționale concrete.

De asemenea, Comisia va lua în considerare posibila extindere, în legislația sectorială, a mandatului OLAF, pentru ca acesta să poată efectua investigații administrative privind infracțiunile împotriva mediului.

Este esențial ca statele membre să contribuie, de asemenea, la sprijinirea lanțului de asigurare a respectării legii la nivelul UE, în special prin facilitarea și încurajarea participării profesioniștilor lor la rețelele europene voluntare. În caz contrar, va fi mai dificil să se asigure o abordare coerentă și uniformă în ceea ce privește combaterea infracțiunilor împotriva mediului în întreaga UE.

Valorificarea cunoștințelor profesioniștilor din domeniul asigurării respectării legii

Combaterea infracțiunilor împotriva mediului este complexă, în sensul că sunt necesare cunoștințe privind legislația, procedurile și interacțiunile umane cu mediul. Practicienii individuali, precum și agențiile și instituțiile de aplicare a legii și de justiție dețin astfel de cunoștințe relevante. Rețeaua Europeană de Formare Judiciară (EJTN) oferă formare de înaltă calitate și transmite practicienilor din domeniul judiciar cunoștințe esențiale în privința acestui subiect.

Finalizarea de către Consiliu a celor opt runde de evaluări reciproce reprezintă un exemplu de valorificare a acestor cunoștințe. Un alt exemplu este aprobarea, în 2021, de către Forumul privind conformarea cu legislația de mediu și guvernanta de mediu, a orientărilor privind combaterea infracțiunilor împotriva mediului și a încălcărilor conexe²¹. Aprobarea orientărilor a fost rezultatul unei colaborări ample între Comisie, statele membre și rețelele de profesioniști. Alte exemple includ activitatea desfășurată de rețelele de profesioniști cu privire la subiecte cum ar fi inspecțiile bazate pe riscuri, precum și bunele practici și includerea factorilor de gravitate în cadrul urmăririlor penale și al condamnărilor²². Evoluția dispozițiilor și a practicilor de drept penal va crea oportunități de valorificare în continuare a acestor cunoștințe profesionale.

Comisia va urmări să își îndeplinească rolul prin:

- difuzarea și promovarea activă a activității deja desfășurate în colaborare cu practicienii, inclusiv prin intermediul EJTN;
- încurajarea rețelilor practicienilor să identifice domeniile de interes și prin oferirea de sfaturi practice cu privire la modul de abordare a acestora.

Sprijinirea apărătorilor mediului, a avertizorilor de integritate și a victimelor

Sarcina combaterii infracțiunilor împotriva mediului revine autorităților publice, însă trebuie recunoscut și rolul jucat de apărătorii mediului și de avertizorii de integritate, precum și situația victimelor.

Combaterea infracțiunilor contra faunei și florei sălbatice beneficiază în mod considerabil de activitatea organizațiilor neguvernamentale specializate (ONG-uri), care descoperă infracțiuni, adună dovezi în acest sens și pun în lumină efectele acestora. La un nivel mai general, societatea civilă, inclusiv o serie de ONG-uri, joacă un rol esențial în alertarea autorităților cu privire la probleme precum eliminarea ilegală a deșeurilor. Avertizorii de integritate pot juca un rol esențial în

²¹ Orientările privind combaterea infracțiunilor împotriva mediului și a încălcărilor conexe sunt [publicate online](#).

²² De exemplu, IMPEL a elaborat documente de orientare privind ciclul inspecțiilor de mediu și inspecțiile la depozitele de deșeuri, prezentând bunele practici din diferite sisteme juridice și subliniind importanța unei planificări corespunzătoare a inspecțiilor. Rețeaua europeană a procurorilor pentru mediu (ENPE) a întocmit raportul intitulat „Sanționarea infracțiunilor împotriva mediului – urmărirea penală și practicile judiciare” ([Sanctioning Environmental Crime – Prosecution and Judicial Practices](#)).

descoperirea comportamentelor infracționale ale întreprinderilor. Prima strategie a UE privind drepturile victimelor (2020-2025)²³ vizează, printre altele, victimele infracțiunilor împotriva mediului, evidențiind faptul că aceste persoane pot fi deosebit de expuse victimizării secundare, intimidării și represaliilor, în special dacă infracțiunile împotriva mediului sunt o formă de criminalitate organizată.

Comisia va încerca să sprijine în continuare apărătorii mediului, avertizorii de integritate și victimele prin:

- încurajarea utilizării Regulamentului LIFE pentru proiecte care implică participarea apărătorilor mediului la combaterea infracțiunilor împotriva mediului;
- încurajarea statelor membre să instituie sisteme eficiente de soluționare a plângerilor, care să permită societății civile să informeze în condiții de siguranță autoritățile competente cu privire la infracțiunile împotriva mediului²⁴;
- astfel cum s-a anunțat în programul de lucru al Comisiei pentru 2021, va fi adoptată o propunere legislativă împotriva abuzului de procedură care vizează jurnaliști și apărători ai drepturilor, inclusiv apărători ai mediului.

Consolidarea responsabilității întreprinderilor

Abordarea infracțiunilor împotriva mediului și a daunelor produse de acestea ridică o serie amplă de probleme, inclusiv răspunderea pentru daunele aduse mediului și responsabilitatea întreprinderilor, într-un context în care piețele implică lanțuri de aprovizionare care sunt vulnerabile la abateri infracționale și de altă natură²⁵.

Comisia recunoaște că lupta împotriva infracțiunilor împotriva mediului va fi mai eficientă dacă face parte dintr-un efort mai amplu de consolidare a responsabilității întreprinderilor și de asigurare a respectării principiului „poluatorul plătește”.

În paralel cu activitatea privind infracțiunile împotriva mediului, Comisia:

- va efectua a doua evaluare a Directivei 2004/35/CE privind răspunderea pentru mediu înconjurător, în cadrul căreia va examina modalitățile de îmbunătățire a aplicării principiului „poluatorul plătește” în cazul daunelor aduse mediului. Ambele directive (Directiva privind infracțiunile împotriva mediului și Directiva privind răspunderea pentru mediu înconjurător) vizează consolidarea protecției mediului, însă Directiva privind infracțiunile împotriva mediului se referă la abordarea încălcărilor individuale ale legislației de mediu, iar Directiva privind răspunderea pentru mediu înconjurător se referă la măsurile de remediere care trebuie luate pentru a repara daunele aduse mediului;
- astfel cum s-a anunțat în programul de lucru al Comisiei pentru 2021, Comisia a prezentat o propunere legislativă privind guvernanta corporativă sustenabilă pentru a promova un comportament sustenabil și responsabil pe termen lung al întreprinderilor.

²³ COM(2020) 258 final.

²⁴ În 2019, Forumul privind conformarea cu legislația de mediu și guvernanta de mediu a aprobat un vademecum privind soluționarea plângerilor și implicarea cetățenilor. A se vedea <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/1fc175c2-8051-11ea-b94a-01aa75ed71a1>. La rândul ei, Comisia a elaborat un ghid de sinteză: <https://ec.europa.eu/environment/system/files/2020-09/Environmental%20complaints%20-%20summary%20guide.pdf>.

²⁵ Rezoluția Parlamentului European din 20 mai 2021 referitoare la răspunderea întreprinderilor pentru daunele aduse mediului [2020/2027(INI)].

4. DIMENSIUNEA INTERNAȚIONALĂ

Combaterea infracțiunilor împotriva mediului are, de asemenea, o dimensiune internațională. Traficul cu specii sălbatice de faună și floră își poate avea originea în țări din afara UE, iar atât traficul de deșeuri, cât și traficul cu specii sălbatice de faună și floră generează efecte negative grave, inclusiv în afara frontierelor UE. Natura mondială a lanțurilor de aprovizionare înseamnă că UE se poate afla în situația de a importa bunuri și servicii care implică abuzuri grave asupra mediului. Caracterul mondial al crizelor climatice și al biodiversității înseamnă că UE însăși va fi afectată în mod negativ de infracțiunile împotriva mediului care au loc în alte părți ale planetei, în special acolo unde acest fenomen este de mare amploare și pune în pericol bunurile comune mondiale.

La nivel internațional, se acordă o atenție din ce în ce mai mare abordării problemelor legate de infracțiunile împotriva mediului și se acceptă tot mai frecvent ideea că o schimbare de durată poate fi realizată doar acționând împreună. Prin urmare, este important să se continue promovarea cooperării internaționale în acest domeniu. De asemenea, se acordă din ce în ce mai multă atenție abuzurilor care au loc pe scară largă și care provoacă daune grave sau pe termen lung mediului (denumite și „ecocid”)²⁶; noua Directivă privind infracțiunile împotriva mediului contribuie la abordarea acestui aspect prin intensificarea combaterii infracțiunilor împotriva mediului. Infracțiunile împotriva mediului pot contribui la alimentarea conflictelor și a instabilității, deoarece sunt adesea asociate cu finanțarea grupărilor armate și a conflictelor civile, precum și cu degradarea mediului. Într-adevăr, prin valoarea prejudiciilor cauzate, infracțiunile împotriva mediului sunt a patra formă de criminalitate ca mărime din lume, astfel cum s-a explicat în introducere. Traficul cu specii sălbatice de faună și floră, exploatarea forestieră ilegală și comerțul ilegal conex cu lemn, precum și traficul ilegal de deșeuri au devenit amenințări grave la adresa securității, a stabilității politice, a economiei, a resurselor naturale și a patrimoniului cultural din multe țări și regiuni. Pe lângă impactul asupra mediului, există tot mai multe dovezi potrivit cărora corupția care rezultă din aceste practici și care le permite să se dezvolte alimentează o spirală care subminează statul de drept, încurajează alte activități infracționale și alimentează insecuritatea. În același timp, distrugerea și degradarea mediului, indiferent dacă sunt folosite ca armă de război sau sunt cauzate de atacuri și activități de susținere a conflictelor, împiedică în cele din urmă refacerea populațiilor afectate de conflicte care depind de resursele naturale pentru a-și asigura mijloacele de subsistență și bunăstarea. Este important să se pledeze la nivel mondial pentru protecția mediului natural în contextul conflictelor armate, în conformitate cu dreptul internațional umanitar.

Pentru a contribui la combaterea infracțiunilor împotriva mediului la nivel mondial, UE a fost un susținător major al Consorțiului internațional pentru combaterea infracțiunilor împotriva speciilor sălbatice (ICWC) – un parteneriat care implică secretariatul Convenției privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție, Organizația Internațională de Poliție Criminală (INTERPOL), Biroul ONU pentru Droguri și Criminalitate, Banca Mondială și Organizația Mondială a Vămirilor. Consorțiul depune eforturi pentru a oferi sprijin coordonat agențiilor naționale de asigurare a respectării legislației privind speciile sălbatice de faună și floră, precum și rețelelor subregionale și regionale conexe. Uniunea ar trebui, la rândul său, să își intensifice sprijinul pentru formarea personalului responsabil cu asigurarea respectării legii și a membrilor sistemului judiciar din țările implicate în infracțiunile împotriva mediului la nivel mondial. Activitățile din cadrul politicii de securitate și apărare comune pot contribui, de asemenea, la aceste eforturi.

²⁶ A se vedea, de exemplu, Rezoluția Parlamentului European din 20 mai 2021 referitoare la răspunderea întreprinderilor pentru daunele aduse mediului, în care se afirmă, la punctul 12, că [Parlamentul European] „ia act de angajamentul tot mai mare al statelor membre de a acționa în direcția recunoașterii ecocidului la nivel național și internațional; solicită Comisiei să studieze relevanța ecocidului pentru legislația și diplomația UE”.

Este la fel de important ca UE să abordeze aspectele legate de infracțiunile împotriva mediului în relațiile sale bilaterale cu țările partenere. Intensificarea combaterii infracțiunilor împotriva mediului este și ar trebui să facă parte din ce în ce mai mult din dialogurile politice și strategice ale UE și să constituie un domeniu de cooperare bilaterală și regională.

Combaterea infracțiunilor împotriva mediului în UE are o relevanță mondială, fiind necesară, printre altele, pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Consolidarea acesteia în interiorul UE va ajuta Uniunea să conducă prin puterea exemplului și să fie un partener mondial eficace.

Comisia și Înaltul Reprezentant:

- vor promova combaterea infracțiunilor împotriva mediului la nivel internațional, inclusiv prin colaborarea cu PNUM și în contextul acordurilor multilaterale de mediu;
- vor revizui planul de acțiune al UE împotriva traficului cu specii sălbatice de faună și floră în lumina experienței acumulate în punerea sa în aplicare până în prezent;
- vor continua să se implice în forurile mondiale multilaterale și cu organizațiile internaționale și regionale relevante (cum ar fi UNEP, Interpol, UNODC) pentru a consolida cooperarea internațională împotriva traficului cu specii sălbatice de faună și floră și a criminalității forestiere și pentru a valorifica dimensiunea transnațională a problemei; vor dezvolta cooperarea cu ICCWC în scopul consolidării poliției, a sistemelor judiciare și a controalelor la frontieră în țările în care există tendința de a comercializa ilegal specii sălbatice de faună și floră și produse forestiere;
- vor spori eforturile de a include în dialogurile politice cu țările partenere, după caz, aspecte legate de combaterea infracțiunilor împotriva mediului, în special cu țările în care infracțiunile împotriva mediului sunt cele mai grave sau sunt recurente;
- vor îmbunătăți în continuare cooperarea cu țările partenere pentru a reduce infracțiunile contra speciilor sălbatice și fondului forestier (inclusiv braconajul), de exemplu prin întărirea capacității părților interesate relevante care sunt prezente de-a lungul întregului lanț valoric/de aprovizionare, de la comercianții cu amănuntul până la comercianții și consumatorii internaționali, analizând, în același timp, cauzele profunde ale infracțiunilor împotriva mediului;
- vor acorda în continuare țărilor partenere sprijinul UE pentru punerea în aplicare a acordurilor multilaterale de mediu conexe privind deșeurile și aspectele legate de poluare, actualizarea reglementărilor și consolidarea capacităților de punere în aplicare a acestora;
- vor urmări îndeaproape evoluțiile internaționale în ceea ce privește definirea ecocidului și răspunsurile la acesta²⁷;
- vor oferi opțiuni pentru instituirea, în țările din vecinătatea UE și în țările partenere ale UE, de programe de formare cu privire la prevenirea și combaterea infracțiunilor împotriva mediului, destinate atât autorităților de asigurare a respectării legii, cât și practicienilor din domeniul judiciar. Activitățile din cadrul politicii de securitate și apărare comune ar putea contribui la aceste eforturi.
- vor acorda în continuare sprijin direct apărătorilor drepturilor omului aflați în situații de risc la nivel mondial, inclusiv apărătorilor drepturilor de mediu, prin intermediul „Mecanismului UE pentru apărătorii drepturilor omului”;

²⁷ În ceea ce privește reflecțiile care au loc în contextul Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale (CPI), trebuie remarcat faptul că Uniunea Europeană nu este parte la Statutul de la Roma.

- vor sprijini în continuare partenerii UE vizați de politicile de extindere și de vecinătate, de exemplu prin consolidarea capacităților, pentru a combate infracțiunile împotriva mediului și alte infracțiuni grave, inclusiv prin efectuarea unor inspecții de mediu mai eficace și prin asigurarea respectării normelor administrative și penale și
- vor promova acțiunile de sensibilizare și de sprijinire a respectării normelor dreptului internațional umanitar privind protecția mediului natural în contextul conflictelor armate.